

23. 7. 2001

Vezměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Historie odpírání vojenské služby aneb já na vojnu nepůjdu

Přestože většina mužů je ve svém útlém věku uchváćena hrou na vojáky, toto jejich nadšení postupem doby vyprchá a když nadejde čas odvodní a služební povinnosti, jen málokterý z nich si obléká uniformu s nadšením. Velká většina z nich by se ráda vojenské službě spíše vyhnula. Je pravděpodobné, že větší skupinu tvoří ti, kterým se na vojnu prostě nechce, ale jistě existují mladí muži, kterým ve výkonu vojenské služby brání jejich náboženské přesvědčení či svědomí.

Přestože většina mužů je ve svém útlém věku uchváćena hrou na vojáky, toto jejich nadšení postupem doby vyprchá a když nadejde čas odvodní a služební povinnosti, jen málokterý z nich si obléká uniformu s nadšením. Velká většina z nich by se ráda vojenské službě spíše vyhnula. Je pravděpodobné, že větší skupinu tvoří ti, kterým se na vojnu prostě nechce, ale jistě existují mladí muži, kterým ve výkonu vojenské služby brání jejich náboženské přesvědčení či svědomí. Zatímco v současné době je v Listině základních práv a svobod zakotveno v čl. 15 odst. 3 právo každého nebýt nucen vykonávat vojenskou službu, pokud je to v rozporu s jeho svědomím nebo s jeho náboženským vyznáním, které je dále konkretizováno v zákoně o civilní službě, v minulosti bylo odpírání vojenské služby právě z důvodů náboženského vyznání a svědomí hodnoceno jako vážný zločin.

Záznamy o postizích odpíračů pocházejí ještě z doby Rakouska - Uherska, kdy např. v roce 1908, jakémusi sedláku Moeckovi, který odmítal vzít do ruky tu ošklivou a odpornou zbraň a přísahat, že bude zabíjet člověka, byl uložen trest deseti let pevnostního vězení poté, co byl svázán do kozelce a šlapáno mu na břicho. Odpírání vojenské služby bylo postihováno také za první republiky, v období protektorátu i po skončení druhé světové války. V roce 1938 byl Bohumil Mueller, svědek Jehovův z Prahy, opakovaně odsouzen k trestu odnětí svobody a to třikrát v celkové délce 11 měsíců. V období druhé světové války byly postihy samozřejmě mnohem přísnější a následkem odepření vojenské služby bylo často zastřelení. V roce 1947 byl za odepření vojenské služby odsouzen Albert Peroutka. Po společenských změnách v roce 1948 trestání odpíračů pokračovalo i v následujících letech v podstatě až do roku 1989. V roce 1948 byl odsouzen k trestu odnětí svobody na deset měsíců zostřeném jedním postem v měsíci, samovazbou v každém třetím měsíci a tvrdým ložem Karel Wrzecionko. Michal Habiňák z Velkého Krtíše byl odsouzen celkem čtyřikrát v letech 1975, 1978, 1981 a 1985 v celkové délce 9 let a 5 měsíců.

Mezníkem v odpírání vojenské služby byl rok 1989 respektive rok 1990, kdy byl přijat zákon o civilní službě č. [73/1990](#) Sb., jež v souladu s Listinou základních práv a svobod umožnil, aby právně zakotvenou cestou mohli ti, jimž ve výkonu vojenské služby brání jejich svědomí či náboženské vyznání, učinit prohlášení o odepření vojenské služby a vypadalo to, že problém odpírání vojenské služby je vyřešen tak, jak by to ve státě považujícím se za stát právní být mělo. Bohužel záhy se ukázalo, že tento zákon o civilní službě nabízí mnoho možností ke zneužití těmi mladými muži, jejichž snaha vyhnout se vojenské službě v žádném případě není motivována nábožensky ani jejich pacifistickým svědomím. Zákonodárce učinil krok k tomu, aby bylo zamezeno zneužívání zákona o civilní službě a to prostě tak, že přijal nový zákon o civilní službě č. [18/1992](#) Sb.

Výraznou změnou, který tento nový zákon přinesl, bylo zavedení třicetidenní lhůty, ve které měl odvedenec podat prohlášení o odepření výkonu vojenské základní služby. Vzhledem k tomu, že vždy

se objevil nějaký mladý muž, který tuto lhůtu promeškal a následně k výkonu vojenské služby z důvodů náboženského vyznání či svědomí nenastoupil, objevily se procesy s odpírači znova. Odpírači byli potrestáni za spáchaný trestný čin, ale vojenská správa samozřejmě splnila svou povinnost vyplývající pro ni ze zákona a odpírače povolala k výkonu vojenské služby opětovně. A odpírač byl znovu postaven před soud a odsouzen. S opětovným odsouzením odpíračů se však vynořila závažná otázka, jak je to vlastně s opakovaným postihem těch, kteří na vojnu odmítli nastoupit? Je možno odpírání trestat opakovaně nebo je nutné na tyto případy aplikovat zásadu ne bis in idem, která označuje překážku věci pravomocně rozsouzené a znemožňuje, aby bylo o téže věci jednáno znovu?

Je logické, že řešení této otázky se dostalo až před Ústavní soud České republiky, který se v několika svých nálezech k problematice opětovného postihu za nenastoupení vojenské služby vyjádřil. V nálezu IV. ÚS 81/95 vyjádřil Ústavní soud názor, že opětovný postih je v rozporu s čl 40. odst. 5 Listiny základních práv a svobod, který stanoví, že nikdo nemůže být trestně stíhán za čin, za který již byl pravomocně odsouzen a také je v rozporu s čl. 4 odst.1 Protokolu č. 7 k Úmluvě o ochraně lidských práv a svobod. V jeho odůvodnění bylo mimo jiné uvedeno, že neuposlechnutí povolávacího rozkazu, který byl doručen po odsuzujícím rozsudku za trestný čin nenastoupení služby v ozbrojených silách, není možno považovat za nový trestný čin, pokud bylo již v předchozím soudním řízení zjištěno, že úmysl nenastoupit k výkonu vojenské služby je trvalý. Pokud obviněný odmítne po doručení nového povolávacího rozkazu nastoupit k výkonu vojenské služby, je pouze věrný svému přesvědčení, které je trvalé a jde proto o totožný nikoli o nový trestný čin. Nález samozřejmě rozvířil debatu, kde se objevily také protichůdné reakce. Ozvaly se též hlasy, které volaly po novelizaci nevyhovujících ustanovení branného a trestního zákona a jež vyvrcholily návrhem dvou senátů Nejvyššího soudu na zrušení ustanovení § 22 odst. 1 branného zákona a § 269 a 270 trestního zákona, který byl předložen Ústavnímu soudu České republiky. Nejvyšší soud navrhol, aby branný zákon za jeden z důvodů propuštění z vojska považoval i odsouzení pro trestný čin nenastoupení služby v ozbrojených silách podle § 269 trestního zákona, protože jinak povinnost vykonat vojenskou službu trvá i poté, co je pachatel za tento trestný čin pravomocně odsouzen a trvá také povinnost orgánů vojenské správy takového občana opětovně povolat k výkonu vojenské služby. Dále bylo navrhováno odstranění nesouladu ustanovení § 269 a 270 trestního zákona, které upravovalo trestné činy nenastoupení služby v ozbrojených silách. Tyto dvě skutkové podstaty se od sebe lišily pouze úmyslem pachatele, který byl v případě skutkové podstaty podle § 269 trvalý, zatímco podle skutkové podstaty vyjádřené v § 270 byl úmysl dočasný a tohoto trestného činu se tak bylo možno dopustit i opakovaně. Návrh Nejvyššího soudu však byl Ústavním soudem zamítnut. Ústavní soud vyjádřil názor, že zrušení předmětných ustanovení není třeba a postačí, když budou tato ustanovení vykládána v souladu se základními ústavními právy a bude rozhodováno na základě vodítek, které Ústavní soud poskytnul ve své judikatuře.

Dne 2. června 1999 však došlo k vydání nálezu Ústavním soudem, který významně přispěl k řešení problematiky odpírání vojenské služby. Tímto rozhodnutím bylo vyhověno návrhu na zrušení části zákona o civilní službě, která výslovně a stroze stanovila, že k prohlášení o odepření vojenské služby mimo stanovené lhůty se nepřihlíží.

Je tedy možno předpokládat, že vzhledem k rozhodnutím Ústavního soudu, která přinesla významná interpretační pravidla pro řešenou problematiku, se obdobné případy v české právní praxi již nevyskytnou, a že k opětovnému postihu trestného činu nenastoupení služby v ozbrojených silách již nedojde.

Další články:

- [Nová „tlačítková“ povinnost pro e-shopy](#)
- [Co jsou zaměstnanecké opce a jak funguje jejich zdanění v roce 2026](#)
- [Digital Omnibus: Revoluce v datech, nebo jen nová zátěž pro podnikatele?](#)
- [Flotilová novela: Kdo a kdy musí nově získat licenci k distribuci pojištění?](#)
- [Nová pravidla pro ground handling v EU a jejich dopady na letecký sektor](#)
- [Právní due diligence nemovitostí: na co se v praxi skutečně zaměřit](#)
- [Novinky z české a evropské regulace finančních institucí za měsíc březen 2026](#)
- [Hmotněprávní opatrovník obchodní korporace: mezi efektivní ochranou a zásahem do korporační autonomie](#)
- [10 otázek pro ... Michala Kunu](#)
- [Souhrn významných událostí ze světa práva](#)
- [Rovné odměňování a transparentnost mezd: nové povinnosti zaměstnavatelů](#)